

Педагошко-дидактичке импликације коришћења дигиталних уређаја ученика трећег и четвртог разреда основне школе

Данило Васиљевић♦*, Драженко Јогрић**, Желимир Драгић**

*ЈУ ОШ „Сутјеска“ Модрича

**Универзитет у Бањој Луци, Филозофски факултет

САЖЕТАК: Ово истраживање се бави педагошко-дидактичким импликацијама коришћења дигиталних уређаја код ученика трећег и четвртог разреда основне школе у Републици Српској. Узимајући у обзир да ученици одрастају као «дигитални домороци», циљ рада је био да се испита заступљеност дигиталних уређаја, сврха и начин њихове употребе, као и улога родитеља у праћењу и контроли употребе дигиталних уређаја. Истраживање је обухватило 1545 ученика, што представља 8,67% од укупне популације ученика трећег и четвртог разреда у Републици Српској. Ученици су попуњавали упитник о својим навикама коришћења дигиталних уређаја. Резултати показују да већина ученика посједује различите дигиталне уређаје. Ученици дигиталне уређаје најчешће користе за гледање видео

♦ danilo.vasiljevic@skolers.org

садржаја и играње игрица, а мање за учење. Такође, резултати указују да родитељи углавном прате и контролишу начин на који дјеца користе дигиталне уређаје. Развој дигиталних компетенција неопходан је за будуће генерације, што указује да постоји потреба за наставним предметом као што је Дигитални свијет, кроз који ће се ученици усмјеравати на правилну и сврсисходну употребу дигиталних уређаја. Такође, указује се на важну улогу родитеља у успостављању здравих навика коришћења дигиталних уређаја.

КЉУЧНЕ РИЈЕЧИ: дигитални уређаји, ученици основне школе, дигиталне компетенције, родитељски надзор.

Увод

XXI вијек представља период интензивног развоја дигиталних технологија које значајно утичу на све аспекте живота, а дигитални уређаји постају неизоставни дио свакодневног живота, и то не само за одрасле, већ и за најмлађе. Ученици данашњих генерација одрастају као „дигитални домороци“, што подразумева дубоку интеграцију дигиталних технологија у њихове животе (Prensky, 2001). Стога је од велике важности развијати дигиталне компетенције и дигиталну културу од најранијих дана школовања (Ferrari, 2013). Свеопшта дигитализација није заобишла ни образовање, те увођење дигиталних уређаја у наставни процес, као и њихова све учесталија употреба у свакодневном животу, поставља нове изазове и прилике за развој педагошке праксе (Vrkić Dimić, 2014). У овом контексту, важно је анализирати педагошко-дидактичке импликације употребе дигиталних уређаја од стране ученика, посебно у нижим разредима основне школе, гдје је основа за формирање образовних навика и интелектуалних капацитета ученика. Пратећи трендове напретка друштва, као и препоруке Европске комисије (European Commission, 2006), образовне институције Републике Српске¹

1 Акциони план спровођења реформских процеса у области предшколског, основног и средњег васпитања и образовања у Републици Српској - Влада Републике Српске од 02.12.2019. године.

прилагодили су наставни процес новим потребама друштва, што је довело до увођења новог наставног предмета Дигитални свијет², који се у нижим разредима изучава од 2021. године. Изучавајући овај предмет ученици се упознавају са основним принципима функционисања дигиталних уређаја и њиховим утицајем на живот човјека, те се развија свијест о предностима и недостацима, као и опасностима, које доносе дигиталне технологије (Ristić i sar., 2022). Потреба за истраживањем произлази из све веће употребе дигиталних уређаја међу ученицима нижег школског узраста, што захтијева проучавање ефеката те употребе на развој ученика. Наше истраживање фокусирано је на навике и обрасце кориштења дигиталних уређаја код ученика трећег и четвртог разреда основне школе у Републици Српској, као и на улогу родитеља у управљању тим утицајем. Педагошко-дидактичке импликације употребе дигиталних уређаја код ученика основне школе су вишеструке. Дигитални уређаји могу значајно унаприједити процес учења, омогућавајући приступ разноврсним образовним садржајима, интерактивним материјалима и иновативним методама учења (Budimović, 2023). Они подстичу развој дигиталних компетенција које су неопходне за живот и рад у 21. вијеку (Terzimehić, 2014). Међутим, претјерана или неконтролисана употреба ових уређаја може имати негативне посљедице на когнитивни развој, социјализацију и физичко здравље ученика (Sadiković, 2021). Такође, употреба дигиталних уређаја позитивно утиче на модернизацију наставног процеса и трансформацију улоге ученика и учитеља, подстиче мотивисаност код ученика и проширује изворе информација (Максимовић и сар, 2021). Веома значајна је и улога родитеља у овом процесу, јер они представљају један од најважнијих фактора у успостављању здравих навика кориштења дигиталних уређаја, на шта указује и водич Деца у дигиталном добу (Кузмановић и сар, 2019). Родитељски надзор и усмјеравање су неопходни како би се развијали позитивни ефекти дигиталних технологија, а умањили потенцијални ризици. У том контексту, ово истраживање

2

Министарство просвјете и културе – Наставни план и програм о измјенама наставног плана и програма за основно образовање и васпитање, документ број 07.041/61-19/21 од 22.07.2021. године

се фокусира на испитивање навика кориштења дигиталних уређаја код ученика трећег и четвртог разреда основне школе у Републици Српској, као и на улогу родитеља у том процесу.

Методолошки оквир истраживања

Проблем истраживања произлази из потребе да се разумију ефекти употребе дигиталних технологија на живот ученика, као и улога родитеља у управљању тим утицајем. Предмет истраживања представљају навике и обрасци коришћења дигиталних уређаја код ученика трећег и четвртог разреда основне школе у Републици Српској, фокусирајући се на употребу дигиталних технологија и улогу родитеља у том процесу. Циљ истраживања је да испитамо заступљеност, сврху и вријеме употребе дигиталних уређаја код ученика, као и улога родитеља у контроли те употребе.

Из циља истраживања дефинисали смо хипотезе кроз које желимо утврдити у којој мјери и за које активности ученици трећег и четвртог разреда користе дигиталне уређаје, као и колико дуго времена проводе на њима. Такође, желимо провјерити да ли родитељи активно прате и контролишу употребу дигиталних уређаја код своје дјеце.

У истраживању је учествовало 1545 ученика трећих и четвртих разреда, што чини узорак од 8,67% од 17818 ученика што представља укупну популацију у школској 2023/24. години. Учесници су ученици из свих седам регија Републике Српске према подјели Републичког педагошког завода, што је приказано у Табели 1.

Табела 1.

Структура ученика учесника истраживања

Регија	Учесници анкете	Укупан број ученика 3. и 4. разреда	Процентуална заступљеност
Регија Бања Лука	388	4677	8,30 %
Регија Приједор	288	3914	7,36 %

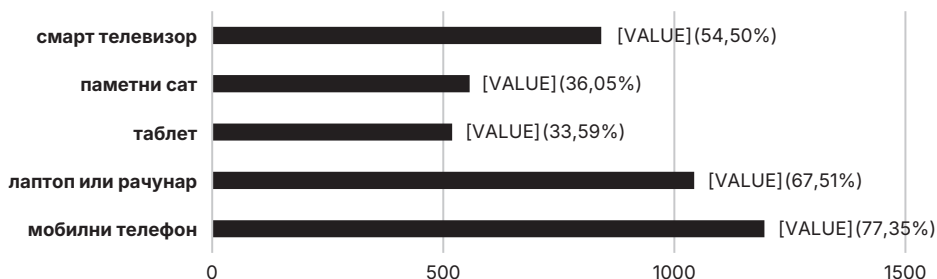
Регија	Учесници анкете	Укупан број ученика 3. и 4. разреда	Процентуална заступљеност
Регија Добој	291	2948	9,87 %
Регија Семберија	125	1997	6,26 %
Регија Бирач	83	1324	6,27 %
Сарајевско-романијска регија	272	1845	14,74 %
Регија Херцеговина	98	1113	8,81 %
УКУПНО	1545	17818	

Прва колона приказује свих седам школских регија Републике Српске, у другој колони приказан је број учесника истраживања у односу на регију. У трећој колони наведен је укупан број ученика трећег и четвртог разреда у регији, а у посљедњој колони у процентима је приказана заступљеност учесника истраживања у односу на укупан број ученика у датој регији. Учествовао је подједнак број ученика трећег (772) и четвртог разреда (773), од чега 758 дјечака и 787 дјевојчица. Истраживање је рађено комбинацијом прикупљања анкетних упитника (327 испитаника) и online путем Google упитника (1218 испитаника), у периоду од 25. маја до 18. јуна 2024. године, док је статистичка обрада података вршена уз помоћ програма JASP (0.18.3.0).

Креирани упитник обухватао је три групе питања. Прва се односила на посједовање дигиталних уређаја, гдје је ученицима понуђен избор најћешће доступних уређаја: лични мобилни телефон, лаптоп или рачунар, таблет, паметни сат и смарт (паметни) телевизор. Друга група питања односила се на постојање контроле од стране родитеља, при чему су ученици једноставним избором између ДА и НЕ, одговарали да ли њихови родитељи прате шта они раде током коришћења дигиталних уређаја и да ли при томе користе апликацију за праћење дигиталног уређаја (Family Link). На крају, ученици су упитани колико времена дневно проводе на дигиталним уређајима и у које сврхе најћешће користе дигиталне уређаје (гледање видео садржаја, играње игрица и учење).

Резултати и дискусија

У овом дијелу рада представљени су резултати анализе података добијених истраживањем. Првим задатком испитана је заступљеност дигиталних уређаја код ученика и врсте уређаја које посједују код куће. Ученици су у анкети били упитани о употреби различитих дигиталних уређаја. Резултате можемо видјети на Графикону 1:



Графикон 1.

Заступљеност дигиталних уређаја код ученика шесте и четвртог разреда основне школе

Увидом у добијене резултате видимо да се највећи проценат анкетираних ученика изјаснио да посједује властити мобилни телефон (77.35%), док најмање посједују таблет (33.59%). Анализом података увиђамо да већина ученика, тачније 70.62%, користи између два и четири уређаја. То значи да су ови уређаји постали саставни дио њиховог свакодневног живота. Само један уређај посједује 20.45% ученика, док мали проценат, 8.93%, користи свих пет уређаја. Ово нам говори да је употреба технологије веома распрострањена међу ученицима, али да постоје различити нивои употребе зависно од уређаја и њихове доступности ученицима. Према истраживању УНИЦЕФ-а из 2020. године спроведеном у Босни и Херцеговини, испитани су родитељи ученика узраста од 7 до 10 година у вези са поседовањем и доступношћу дигиталних уређаја дјечи. Подаци показују да већина домаћинстава има смарт телевизор (75.2%), који је доступан за 63.1% ученика. Таблете поседује 39.5% домаћинстава, али су доступни само за 16.6% уче-

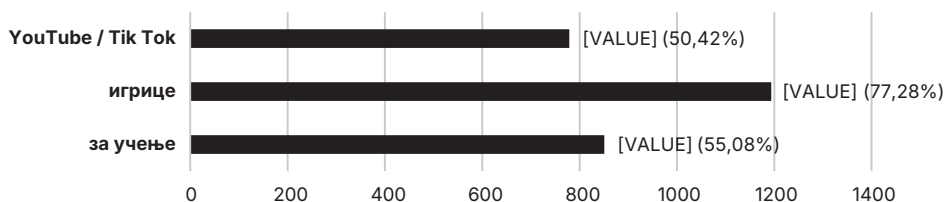
ника. Рачунар или лаптоп има 73.3% домаћинства, при чему је доступност ученицима 34.5%. Мобилни телефон (смартфон) поседује 94% домаћинства, а доступан је за 39.5% ученика (УНИЦЕФ, 2020). Овим истраживањем није била обухваћена употреба паметних сатова (Smartwatch), а резултати добијени у нашем истраживању приближни су резултатима УНИЦЕФ-а, али претпостављамо да одређене разлике постоје јер смо истраживали посједовање дигиталних уређаја у домаћинству, без наглашавања да ли их ученици користе, осим мобилног телефона, за који смо навели да је у питању лични. Поређењем добијених резултата са резултатима истраживања УНИЦЕФ-а проведеног у Србији из 2012. године (Попадић и Кузмановић, 2013), можемо видјети да је заступљеност рачунара у домаћинствима на приближном нивоу (64%), као и мобилног телефона (75%), међутим, веома важно је напоменути да је дошло до значајног напретка у функционалности, употреби и значају мобилних телефона, као и доступности приступа интернету. Сличне резултате можемо пронаћи и у истраживању проведену у Хрватској, гдје мобилни телефон у истом узрасту користи 82.4% ученика, рачунар 82.6%, а таблет 36.7% (Ciboci i dr, 2020). Уколико резултате нашег истраживања о заступљености дигиталних уређаја раздвојимо по регијама из којих су учесници добијамо сљедеће резултате (Табела 2):

Табела 2.
Заступљеност дигиталних уређаја по регији

Регија	Мобилни телефон	Рачунар/ лаптоп	Таблет	Паметни сат	Смарт телевизор
1. Бањалучка регија	80.4%	70.1%	35.6%	41.2%	56.0%
2. Приједорска регија	75.7%	64.9%	34.0%	30.5%	53.8%
3. Добојска регија	80.0%	62.4%	33.0%	33.0%	47.1%
4. Регија Семберија	82.4%	71.2%	27.2%	30.4%	63.2%
5. Регија Бирач	78.3%	65.0%	32.5%	36.1%	50.6%
6. Сарајевско-романијска	70.2%	68.4%	34.9%	40.4%	57.4%
7. Регија Херцеговина	75.5%	75.5%	31.6%	37.7%	57.7%

Резултати из Табеле 2 показују да постоје одређене разлике између регија за све дигиталне уређаје наведене у истраживању. Посебно се истичу регија Семберија са највишом заступљеношћу мобилних телефона (82.4%) и смарт телевизора (63.2%), а најмањом заступљеношћу таблета (27.2%). Када су у питању рачунари и лаптопови ту се истиче регија Херцеговина (75.5%), док се код паметних сатова истиче бањалучка регија (41.2%). Поредићи резултате између регија можемо видјети да постоје разлике у заступљености различитих дигиталних уређаја. Овакви резултати сугеришу да географски, а можда и социо-економски фактори имају важну улогу у усвајању различитих дигиталних технологија. На основу резултата из првог задатка, можемо закључити да је хипотеза потврђена, јер већина ученика трећег и четвртог разреда користи дигиталне уређаје. С обзиром да живимо у „дигиталном добу“, добу свеопште дигитализације, можемо претпоставити да ће у наредним годинама доћи до значајне промјене у начину употребе и врстама дигиталних уређаја којима су ученици окружени.

Другим задатком жељели смо истражити у коју сврху ученици највише користе своје дигиталне уређаје. У анкети су била понуђена три одговора која су се односила на гледање видео садржаја (YouTube и Tik Tok), играње видео игрица и учење. Добијени резултати приказани су на графикону 2:



Графикон 2.

Сврха употребе дигиталних уређаја код ученика трећег и четвртог разреда основне школе

Из графикана можемо видјети да више од 50% ученика користи дигиталне уређаје за наведене активности, гдје доминира играње игрица

(77.28%), док је употреба за учење (55.08%) и гледање видео садржаја (50.42%) у приближном обиму. На основу добијених резултата можемо претпоставити да ученици своје слободно вријеме у значајној мјери „поклањају“ дигиталним технологијама и садржајима које им оне пружају (Бубоњић, 2018). У више проведених истраживања о сврси употребе дигиталних уређаја добијени су различити резултати, али они не одступају значајно од наших резултата (Ciboci i dr, 2020; Kursun and Turgut, 2020; Auxier et al, 2020). У табели 3 приказали смо у коју сврху се користе дигитални уређаји узимајући у обзир пол и разред.

Табела 3.
Сврха употребе дигиталних уређаја по полу и разреду

сврха	пол		разред	
	дјечаци	дјевојчице	трећи	четврти
YouTube / Tik Tok	47.7%	53.0%	48.8%	52.0%
игрице	84.0%	73.3%	76.2%	78.2%
за учење	48.8%	61.1%	55.2%	55.0%

Дјевојчице више користе дигиталне уређаје за гледање видео садржаја ($X^2= 4.66$; $p=0.031$) и за учење ($X^2=24.08$; $p<0.001$), док дјечаци више користе за играње игрица ($X^2=25.12$; $p<0.001$), што представља значајну разлику, те се може закључити да постоје разлике међу половима. Када посматрамо резултате у односу на разред видимо да ученици четвртог разреда нешто више користе дигиталне уређаје за гледање видео садржаја и играње игрица, а скоро подједнако за учење, али ниједно поређење нема статистички значајну разлику ($p>0.05$). Када сврху употребе посматрамо у односу на регију из које ученици долазе, можемо примијетити да ученици различито употребљавају дигиталне уређаје у различитим регијама (Табела 4).

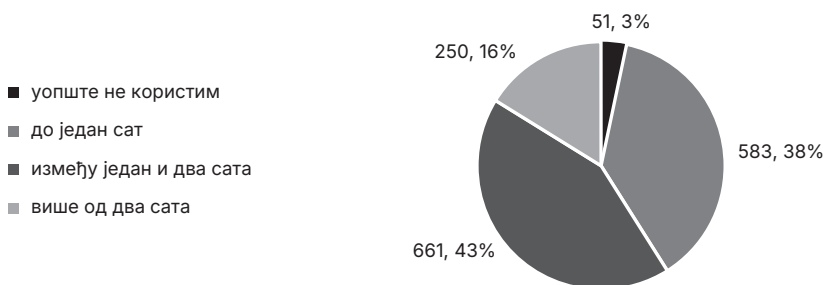
Табела 4.

Сврха употребе дигиталних уређаја у односу на регију

РЕГИЈА	YouTube / Tik Tok	Игрице	Учење
1. Регија Бања Лука	51.2%	69.1%	57.0%
2. Регија Приједор	51.7%	79.9%	50.3%
3. Регија Добој	61.8%	78.3%	58.1%
4. Регија Семберија	49.6%	92.8%	61.6%
5. Регија Бирач	44.6%	84.3%	39.9%
6. Сарајевско-романијска	40.0%	76.1%	57.0%
7. Регија Херцеговина	43.9%	76.5%	56.1%

Из табеле можемо видјети да постоје разлике између појединих регија, да у свим регијама значајно доминира играње игрица. Посебно се истичу регија Добој (видео садржаји) и Семберија (игрице), а исподпросјечан резултат има регија Бирач (учење). На основу резултата другог задатка, увиђамо да је и друга хипотеза потврђена, те да ученици у значајној мјери употребљавају уређаје. Било би значајно унаприједити ученичка знања и вјештине како би на што бољи начин искористили могућности дигиталних уређаја (Шикл-Ерски, 2023).

Трећим задатком жељели смо анализирати вријеме које ученици користе на дигиталном уређају. Ученици су имали понуђене четири различита временска интервала на која су могли одговорити, што је приказано на графикону 3:



Графикон 3.

Вријеме provedено на дигиталним уређајима

Графикон показује да значајан број ученика умјерено користи дигиталне уређаје (до два сата), што је у складу са препорукама из Аустралије, Хрватске, САД-а, Француске и других земаља (Регулаторна агенција за комуникације, 2021). Међутим, ове резултате треба узети с резервом, јер се заснивају на самопроцјени ученика, а и одрасли често нису свјесни времена које њихова дјеца проводе на уређајима. У табели 5 приказано је вријеме проведено на уређајима по полу и разреду.

Табела 5.
Вријеме provedено на дигиталним уређајима по полу и разреду

вријеме	пол		разред	
	дјечаци	дјевојчице	трећи	четврти
уопште не користим	3.3%	3.3%	4.1%	2.5%
до један сат	34.2%	41.2%	40.0%	35.4%
између 1 и 2 сата	43.5%	42.0%	40.2%	45.4%
више од два сата	19.0%	13.5%	15.7%	16.7%

Резултати на основу пола указују да дјечаци проводе више времена у кориштењу дигиталних уређаја, док дјевојчице умјереније користе уређаје, та разлика је на нивоу статистичке значајности на шта указују и $\chi^2=12.50$ и $p<0.05$. Када узмемо у обзир разред ученика примјетна је тенденција ка дужем кориштењу дигиталних уређаја од стране ученика четвртог разреда ($\chi^2=8.21$; $p<0.05$). У наставку ћемо у табели 6 приказати резултате у односу на регију из које ученици долазе.

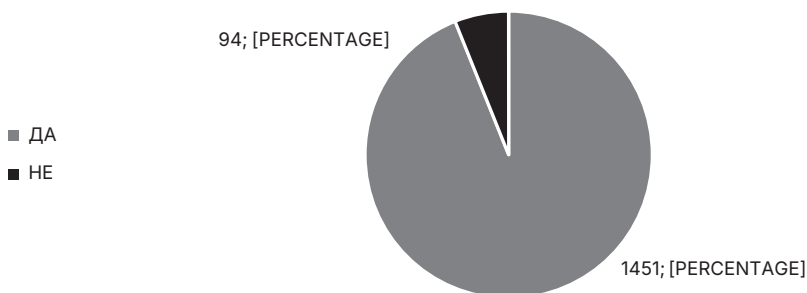
Табела 6.
Вријеме provedено на дигиталним уређајима у односу на регију

Регија	Уопште не користим	До један сат	Између 1 и 2 сата	Више од два сата
1. Бањалучка регија	5.2%	43.3%	39.4%	12.1%
2. Приједорска регија	3.1%	38.6%	44.1%	14.2%

Регија	Уопште не користим	До један сат	Између 1 и 2 сата	Више од два сата
3. Добојска регија	3.8%	35.4%	45.7%	15.1%
4. Регија Семберија	0.0%	19.2%	52.8%	28.0%
5. Регија Бирач	3.6%	20.5%	48.2%	27.7%
6. Сарајевско-романијска	2.6%	40.1%	39.3%	18.0%
7. Регија Херцеговина	1.0%	52.0%	35.7%	11.3%

На основу резултата исказаних у табели јасно можемо видјети да постоје разлике у времену проведеном на дигиталним уређајима између регијама, гдје такође према времену кориштења можемо направити јасну географску подјелу у којој ученици у сјевероисточном дијелу Републике Српске (Семберија и Бирач) највише времена проводе на дигиталним уређајима, затим слиједи сјеверозападни дио (регије Приједор, Бања Лука и Добој), а најмање времена проводе ученици у југоисточном дијелу Републике Српске (Сарајевско-романијска регија и Херцеговина). На основу приказаног долазимо до закључка да је и трећа хипотеза потврђена.

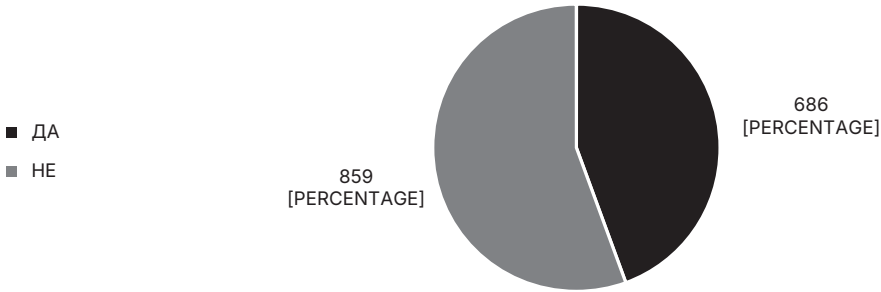
Четвртим задатком жељели смо да провјеримо улогу родитеља у управљању употребе дигиталних уређаја. Испитивали смо ставове ученика о томе да ли родитељи прате на који начин ученици користе дигиталне уређаје, као и да ли родитељи користе апликацију за праћење (Google Family Link), што можемо видјети на графиконима 4 и 5.



Графикон 4.

Контрола употребе дигиталних уређаја од стране родитеља

Из графикана 4 видимо да 94% ученика сматра да њихови родитељи прате и контролишу њихову употребу дигиталних уређаја. Овај резултат је охрабрујући, али треба га узети с резервом, јер се ради о самопроцјени ученика и питање је шта они сматрају контролом. Пеша (2023) наводи да родитељи сматрају да је васпитање уз дигиталне уређаје сложеније и да захтијева време и напор за праћење дигиталних трендова. На графикану 5 је приказано како родитељи користе апликацију Google Family Link.



Графикон 5.
Употреба апликације за контролу и праћење (Google Family Link)

Са графикана видимо да се 56% ученика изјаснило да њихови родитељи користе апликацију за контролу и праћење (Google Family Link). Као што видимо значајна је разлика између ова два графикана. С обзиром да се наведена апликација употребљава само на мобилним телефонима и таблетицама, оваква разлика је разумљива јер се она односи само на та два уређаја која ученици користе и посједују у мањој мјери, што смо могли видјети из графикана 1. Такође и у овом случају потребно је опрезно приступити добијеним резултатима узимајући у обзир да је један дио родитеља инсталирао наведену апликацију, али је ипак не користи. У истраживању проведеном у Србији наводи се да већина родитеља препознаје важност улоге родитеља у праћењу дјечијих активности на дигиталним уређајима, као и развијања њихове дигиталне писмености (Senić Ružić i dr., 2024). У наставку ћемо приказати на који начин родитељи контролишу употребу дигиталних уређаја и користе апликацију у односу на регију (Табела 7).

Табела 7.*Улога родитеља у управљању употребом дигиталних уређаја*

Регија	Контрола родитеља	Family Link
Регија Бања Лука	92.8%	45.4%
Регија Приједор	97.2%	47.2%
Регија Добој	85.2%	32.3%
Регија Семберија	96.8%	48.0%
Регија Бирач	95.2%	39.8%
Сарајевско-романијска регија	97.8%	50.4%
Регија Херцеговина	99.0%	51.0%

Из табеле се види да постоје разлике у контроли између региона, али у свим регијама је присутан висок ниво родитељске контроле. Међутим, већа варијација постоји у употреби апликација за праћење. Највећа разлика између контроле и употребе апликације је у регији Добој, док су највиши резултати у источном дијелу Републике Српске, који се често повезује с традиционалним породичним вриједностима, што се може одразити и на наше резултате. У регији Добој прикупљен је највећи број штампаних упитника и постоји могућност да је то дјелимично утицало на резултате, пошто су ти упитници углавном попуњавани на часу, а онлајн код куће, те постоји могућност да су ученици из прве групе били искренији у одговорима. Ови резултати потврђују да родитељи прате дјечије коришћење дигиталних уређаја, чиме потврђујемо четврту хипотезу.

Закључак

Проведено истраживање пружило је вриједне увиде у навике и обрасце коришћења дигиталних технологија међу ученицима, те су потврђене све четири постављене хипотезе. Добијени резултати потврђују да су дигитални уређаји свеприсутни у животима ученика, посебно мобилни телефони,

што је у складу са глобалним трендовима дигитализације. Висока заступљеност уређаја указује на потребу за ефикасним стратегијама образовања које ће ученике усмјерити ка правилној и сврсисходној употреби ових технологија.

Истраживање је показало полне и регионалне разлике у употреби дигиталних уређаја – дјечаци у већој мјери користе уређаје за играње, док дјевојчице чешће користе уређаје у едукативне сврхе и за гледање видео садржаја. Ове разлике могу се објаснити културолошким и социјализацијским обрасцима, као и начином на који су дигитални садржаји представљени различитим групама. Уочене регионалне разлике у заступљености и употреби дигиталних уређаја могу бити повезане са социо-економским условима, доступношћу садржаја, као и са културним навикама и понудом слободних активности у појединим срединама.

У контексту наставног предмета *Дигитални свијет*, ови налази указују на потребу за прилагођавањем наставних садржаја полним и регионалним специфичностима, као и на активно укључивање родитеља у процес дигиталног образовања. Препоручује се коришћење едукативних дигиталних алата који подстичу учење кроз игру, развој критичког мишљења и дигиталне писмености. Настава би требало да интегрише садржаје који одговарају интересовањима ученика, како би се дигитални уређаји користили конструктивно, а не само у сврху забаве.

Управо у том смислу, увођење наставног предмета Дигитални свијет представља значајан корак у развоју дигиталних компетенција код ученика. Истраживање показује да постоји оправдана потреба за овим предметом како би се ученици усмјеравали ка правилној и одговорној употреби дигиталних уређаја (Васиљевић и Јоргић, 2024). Будући развој предмета треба да се фокусира на подстицање критичког размишљања, креативности и иновација у дигиталном окружењу, чиме се подржава свеобухватан развој ученика у дигиталном добу.

Анализа времена проведеног на дигиталним уређајима показује да значајан број ученика користи ове уређаје умјерено, до два сата дневно. Међутим, потребно је континуирано праћење и едукација о здравим дигиталним

навикама како би се умањиле потенцијалне негативне посљедице прекомјерне употребе.

Улога родитеља у управљању употребом дигиталних уређаја код дјеце је од суштинског значаја. Истраживање показује да већина родитеља прати активности своје дјеце на дигиталним уређајима, иако је стварна примјена алата за праћење ограничена. Због тога је неопходно да се родитељи додатно едукују о стратегијама дигиталног родитељства, како би ефикасно подржали развој здравих навика код дјеце.

Истовремено, важно је указати на одређена методолошка ограничења овог истраживања. Првенствено, подаци се заснивају на самопроцјени ученика, што може довести до одступања у тачности, нарочито у погледу временаведеног на дигиталним уређајима и степена родитељске контроле. Додатно, комбинована метода прикупљања података (анкетни и online упитници) може утицати на конзистентност одговора, с обзиром на различите услове у којима су упитници попуњавани.

Подаци добијени овим истраживањем могу послужити као основа за унапређење наставне праксе, као и за даље истраживање дигиталног понашања дјеце у школском и породичном контексту. Континуирана сарадња између школе, породице и локалне заједнице од пресудног је значаја за развој дигиталне писмености и одговорне употребе технологије међу најмлађима.

Literatura

- Акциони план спровођења реформских процеса у области предшколског, основног и средњег васпитања и образовања у Републици Српској. (2019). Влада Републике Српске.
- Auxier B, Anderson M, Perrin A. and Turner E. (2020). Parenting Children in the Age of Screens. Pew Research Center.
- Борисављевић, Б. (2025). Да ли забрана мобилних телефона доноси бољи успех: Шта је показало истраживање Универзитета у Бирмингему. <https://www.novosti.rs/c/obrazovanje/vesti/1457827/zabrana-mobilnih-donosi-bolji-uspeh-sta-pokazalo-istrazivanje-univerziteta-birmingenu> (Приступљено: 26.01.2025).
- Бубоњић, М. (2018). Информационо-комуникационе технологије и слободно вријеме средњошколаца у Републици Српској – докторска дисертација. Универзитет у Београду: Факултет политичких наука.
- Budimović, V. (2023). Uticaj digitalnog doba na decu: razmatranje pozitivnih i negativnih aspekata. <https://www.hijeroglif.rs/blog/udzbenici/digitalno-detinjstvo-kako-pravilno-integrisati-tehnologiju-u> (Приступљено 29.01.2025).
- Васиљевић, Д., Јоргић, Д. (2024). Перцепције учитеља и родитеља о вриједностима и ограничењима наставног предмета Дигитални свијет. Бањалучки новембарски сусрети 2023. Филозофски факултет у Бањој Луци, стр. 181-199.
- Vrkić Dimić, J. (2014). Kompetencije učenika i nastavnika za 21. stoljeće. Acta Iadertina, 10(1), 49-60.
- European Commission. (2006). Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning. Brussels: European Commission.
- Кузмановић, Д., Златаровић, В., Анђелковић, Н., и Жунић-Цивцарић, Ј., (2019). Деца у дигиталном добу – водич за безбедно и конструктивно коришћење дигиталне технологије и интернета. Ужички центар за права детета.
- Kursun, E., and Turgut, Y. E. (2020). Mobile internet experiences of the children in Turkey and European countries: A comparative analysis of internet access, use,

activities, skills and risks. Eurasian Journal of Educational Research, 20(88), 225- 248.

Максимовић, Ј., Османовић Зајић, Ј., и Банђур, В., (2021). Самопроцена оспособљености наставника за примену образовно-рачунарског софтвера у васпитно-образовној пракси. Иновације у настави, XXXIV, стр. 130-145.

Наставни план и програм о измјени наставног плана и програма за основно образовање и васпитање. (2021). Министарство просвјете и културе Републике Српске.

Peša, M. (2023). Informacijsko ponašanje učenika trećeg i četvrtog razreda osnovne škole pri upotrebi mobilnih digitalnih uređaja iz perspektive roditelja – diplomski rad. Sveučilište u Zadru: Odjel za informacijske znanosti.

Попадић, Д. и Кузмановић, Д. (2013). Коришћење дигиталне технологије, ризици и заступљеност дигиталног насиља међу ученицима у Србији. Институт за психологију Филозофског факултета Универзитета у Београду.

Prensky, M. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants Part 1, On the Horizon, Vol. 9 No. 5, pp. 1-6.

Регулаторна агенција за комуникације БиХ. (2021). Смјернице о кориштењу медија, информациона-комуникационих технологија и времену које дјеца проводе пред екраном.

Ristić, M., Marković, I., Stoković, G., i Ristić, J. (2022). Model izokrenute učionice u on-lajn

nastavnom okruženju – Studija slučaja u visokom obrazovanju. XXVIII skup Trendovi razvoja: “Univerzitetsko obrazovanje za privredu”, Kopaonik 14-17.02.2022. str. 227-230.

Sadiković, B. (2021). Generacija screen: Digitalni urođenici i utjecaj digitalnih uređaja na njihov sveukupni razvoj. Magistarski rad. Sarajevo: Univerzitet u Sarajevu, Fakultet političkih nauka.

Senić Ružić, M., Pantić, I., i Šarančić, M. (2024). Razvijanje digitalne pismenosti u porodičnom kontekstu: digitalna pismenost roditelja i osnaženost za digitalno roditeljstvo. Andragoške studije. Univerzitet u Beogradu: Filozofski fakultet.

Terzimehić, L. (2014). Kompetencije za 21. vijek. Zbornik naučno-stručnih radova. Sarajevo: Udruženje učitelja Kantona Sarajevo.

- UNICEF. (2020). Medijske navike djece i stavovi roditelja – FINALNI IZVJEŠTAJ. <https://docs.rak.ba//articles/87d623c1-ae20-4b70-9c51-6dfof9fao74b.pdf>
- Ferrari, A. (2013). DigComp: A Framework for Developing and Understanding Digital Competence in Europe. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Ciboci, L., Ćosić Pregrad, I., Kanižaj, I., Potočnik, D., i Vinković, D. (2020). Nacionalno istraživanje o sigurnosti djece na internetu. Zagreb: Društvo za komunikaciju i medijsku kulturu.
- Шикл-Ерски, А. (2023). Савремена образовна технологија у функцији комплексног вредновања рада ученика у настави природе и друштва – докторска дисертација. Универзитет у Београду: Учитељски факултет.

Perception of teachers and parents on the benefits and limitations of the school subject the digital world

Danilo Vasiljević*, Draženko Jogrić,
Želimir Dragić****

*Public Elementary School "Sutjeska," Modriča

**University of Banja Luka, Faculty of Philosophy

SUMMARY: This research addresses the pedagogical and didactic implications of using digital devices among third and fourth-grade students in primary schools in the Republic of Srpska. Considering that students are growing up as "digital natives," the aim of the study was to examine the prevalence of digital devices, their purposes and methods of use, as well as the role of parents in monitoring and controlling the use of these devices. The research included 1,545 students, representing 8.67% of the total population of third and fourth graders in the Republic of Srpska. Students filled out a questionnaire regarding their habits in using digital devices. The results show that most students own various digital devices. Students most frequently use digital devices for watching video content and playing games, and less for learning. Additionally, the results indicate that parents generally monitor and control how their children use digital devices. The development of digital competencies is essential for

future generations, suggesting a need for a subject like Digital World, which would guide students toward proper and purposeful use of digital devices. It also highlights the important role of parents in establishing healthy habits for using digital devices.

KEYWORDS: perceptions of teachers and parents, elementary school students, digital competencies, parental supervision.